

Seen, kes tappis vahtrapuu

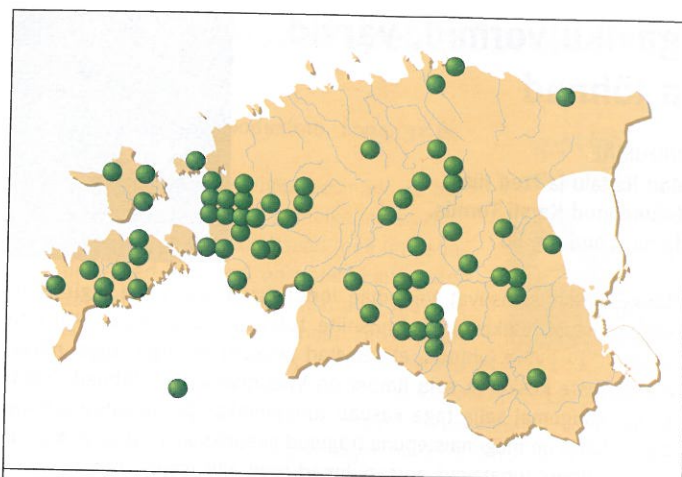
Kasvas mu õuel vahtrapuu: kõrgust ligi kolmkümmend, ümbermõõtu kaks ja pool, väga uhke puu oli. Ühel suvel mõne aasta eest ilmusid ta tüvele, kohe maapinna ligi, seenekübarad. Need kasvasid mõne päevaga alustassisuuruseks, seejärel kuivasid tasahilju nätsketeks tompudeks. Nii oli see igal südasuvel. Aimasin, et see tähendab mu uhke õuepuu lõppu. Ja lõpp tuligi: mullu 10. juuni edelatorn sai laiast võrast kinni ning seenest rikutud tüvi kärises pooleks. Püsti jäi üksik inetu haru – tasakaalust ära ja pehastunud tüvega. Kauaks pole sedagi. Aga uhke hiidpuu jäänustele ilmusid selgi suvel seene megakübarad, nagu ülepannikoogid. Pealtpoolt ongi seen nagu hästi küpsetatud pannkook – kuldpruun. Suurimate kübarate läbimõõt ulatus seekord 40 cm lähedale.

Mis seen see on, mis mu vahtrapuu hukutas? Äkki võiks sindri isegi ära süüa? Olen teda näinud mujalgi vahtratel, pärnadel, saartel.

VILLU ANVELT JÄRVAMAALT

Kommenteerib mükoloog **Erast Parmasto**

Soomustorik, ladinakeelse nimetusega *Polyporus squamosus*, on üks meie ilusamaid torikseeni, kellest ka sageli fotosid on tehtud. Mai lõpust septembrini võib parkides ja puisteedel näha tema suuri, ülaküljel jämedate tumedate soomustega viljakehasid. Allküljel on iseloomulikult nurgelised suured poorid. Seen areneb kiirelt, tõmbist madalast silindrist kasvab juba nädalaga kobar poolringjaid, mitmekümne sentimeetrilise läbimõõduga kübaraid. Paari nädala pärast hakkavad need hävima: vajuivad lonti ega anna enam eoseid. Noored viljakehad olevat söödavad:

Soomustoriku seni teada olevad leiukohad Eestis.

olen korra proovinud, aga põlgasin siis vintskeks ja viletsamaitseks.

Eestis on teada üle 135 soomustoriku leiukohta, neist ainult väike osa looduslikes salu- ja lammimetsades. Lisatud leiukohtade kaardi punktivaegus Loode-Eestis ei tähenda, et seent seal pole, see osutab lüngale Eesti uuritusel. Puudest eelistab soomustorik saart, vahtrat ja jalakat, leitud on teda ka pärnal, pajudel ja teistel lehtpuudel, kahel korral isegi aedõunapuul.

Umbes kaks kolmandikku leidudest on käändudelt ja surnud tüvedelt, kolmandik elusatelt puudelt, kellel ta tekitab heledat kiulist südamemädanikku. Uute puude nakatumist soodustab allkülje torukestekihi vabanevate eoste tohtu suur arv: üksainus viljakeha võib ööpäeva jooksul puistata 75 miljardit eost. Soomustoriku eluviisist on Eesti Looduses juba pikemalt juttu olnud (1970, nr. 8, lk. 501). ■

FOTO: VILLU ANVELT

Soomustorik – ilus puidusööja.